

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 1 (39)
ЛЮТИЙ 2013 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

МІНІСТР ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ ОЛЕГ ПРОСКУРЯКОВ

Указом Президента України №737/2012 від 24 грудня 2012 року Міністром екології та природних ресурсів України призначено ПРОСКУРЯКОВА Олега Альбертовича.

Народився 13.02.1968 у селищі Топар Карагандинської області (Казахстан). Закінчив Київський університет імені Т. Шевченка (1992), інженер-геолог.

З 08.10.1992 – технік, інженер відділу сучасного морського седиментогенезу, 1992-1996 – аспірант Інституту геологічних наук АНУ, м. Київ. 1996-2006 – у комерційних структурах. З 10.12.2006 – генеральний директор ДП НАК «Надра України», «Кримгеологія», м. Сімферополь. 20.12.2006 – 30.01.2008 – голова Державної геологічної служби Міністерства охорони навколишнього природного середовища. 2008-2010 – у комерційних структурах м. Київ. З 10.01.2011 – голова правління НАК «Надра України». З 16.05.12 – голова Державної служби геології та надр України.

КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 3 січня 2013 р. № 2-р
Київ

Про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок

Відповідно до статей 92, 123 і 149 Земельного кодексу України надати дозвіл Карпатському біосферному заповіднику на розроблення з урахуванням вимог державних стандартів, норм і правил у сфері землеустрою проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок загальною площею 7371,8 гектара (землі лісогосподарського призначення (ліси), що перебувають у постійному користуванні державних підприємств «Рахівське лісове дослідне господарство», «Великобичківське лісомисливське господарство» та «Ясінянське лісомисливське господарство» згідно з додатком, розташованим за межами населених пунктів на території Рахівського району Закарпатської області, з подальшим наданням їх заповіднику у постійне користування для збереження та використання земель Карпатського біосферного заповідника.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

ФОТОВИСТАВКА У КАБІNETІ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

● АНОНС

Як засвідчують публікації закордонних експертів у науково-популярних виданнях (зокрема, фотоальманахи «Самые красивые места мира» і «Всемирное наследие. 100 самых известных мест на земле»), Карпатський біосферний заповідник належить до найкрасивіших та найвідоміших місць на нашій планеті. Тут нагромаджено неабиякий досвід природоохоронної, науково-дослідної та просвітницької роботи, працюють висококваліфіковані спеціалісти у цій сфері. Тому, очевидно, не випадково днями Мінприроди України запропонувало розгорнути у Кабінеті Міністрів України фотовиставку Карпатського біосферного заповідника і в такий спосіб продемонструвати на найвищому державному рівні природні та культурні цінності карпатського краю. Ця неординарна для нас подія має відбутись наприкінці лютого ц.р. У зв'язку з цим уже розроблена концепція і тематичне спрямування виставки, опрацьовуються технічні аспекти її виготов-

лення та розміщення.

Передбачено презентувати на виставці близько тридцяти робіт наших фотомайстрів, які об'єднані темою з дещо інтригуючим акцентом. Для багатьох рядки із вірша відомого поета, та ще покладені на музику: «Там де гори, полонини...» викликають романтичність та якусь загадковість. І, звичайно, така тематична спрямованість дозволяє, крім демонстрації унікальних, колоритних природничих фотографій з дуже короткими коментарями (наприклад, «Легендарний едельвейс», «Нарциси в Гуцульських Альпах», «Вікно» у Європу. Букові праліси єдиний в Україні природний об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО», «Форель – риба царська», «Квітуть полонини» тощо), представити на експозиції й цілий ряд робіт для популяризації перспективних напрямків розвитку нашого краю. Зокрема, це – «Рахів – «Екологічний Давос» у Центрі Європи», «Карстовий міст відвідували ще посли Івана Грозного», «Пріоритетний

екологічний туризм», «Традиційне полонинське господарство», «У горах легко дихається, але важко жити», «Зимовий сезон на Драгобраті» та деякі інші.

Є підстави вважати, що запронована виставка, завдяки спільним зусиллям адміністрації біосферного заповідника та Департаменту заповідної справи Мінприроди України, пройде успішно, залишить добрий слід у серцях відвідувачів і багатьох прихильників збереження унікальних природних та культурних цінностей Карпат. А слова із пісні легендарного Володимира Висоцького, які взято за лейтмотив цього демонстраційного заходу «Краще гір можуть бути лише гори, на яких я іще не бував», підсилять позитивні враження та посприяють більшому розумінню в урядових колах необхідності розв'язання екологічних та соціально-економічних проблем, які існують в цьому регіоні.

Федір ГАМОР,
директор Карпатського
біосферного
заповідника, професор.

«Рахів – «Екологічний Давос» у Центрі Європи»

● МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

ГОТУЄМО ЗВІТ ДЛЯ ЮНЕСКО

Рік тільки-но почався, а в Карпатському біосферному заповіднику ні на мить не зупиняється міжнародна діяльність.

Так, з 6 по 8 лютого 2013 року відбулася двостороння українсько-словацька зустріч, присвячена підготовці періодичних звітів про стан складових частин об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини» (Україна –

Словацьчина – Німеччина). Зустріч проходила в адміністрації Національного парку «Полоніни» за участі представників Міністерства охорони довкілля та Служби заповідної справи Словацьчини, представників адміністрації НП «Полоніни», а також делегації України у складі представників КБЗ Василя Покин'ячери та Вікторії Губко, а також консультанта Ужанського НПП Валентина Волошина.

Під час робочої наради було опрацьовано форму періодичного звіту, який має подаватися до ЮНЕСКО щодо стану об'єкта спадщини у липні 2013 року, визначено необхідні кроки та терміни. Наступна зустріч відбудеться у квітні 2013 року на базі Карпатського біосферного заповідника, де учасники робочої групи мають представити проміжковий варіант звіту.

(Вл. інф.).

ЩОБ СТОСУНКИ ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ БУЛИ ГАРМОНІЙНИМИ

9 та 31 січня ц.р. у Карпатському біосферному заповіднику проведено підсумкові, за результатами роботи у 2012 році, та про завдання на 2013 рік, виробничі наради. У доповіді, яку зробив автор цих рядків, увагу акцентовано на тому, за рахунок яких важелів і факторів колектив КБЗ виконав заплановане. В основному, конкретизовано увагу присутніх на таких складових, як забезпечення доходів і видатків фінансового плану, заходів господарської діяльності, науково-дослідної, рекреаційної, еколого-освітньої роботи та міжнародної співпраці.

Що стосується фінансування, то його обсяги у порівнянні з 2011 р. зросли. Так, до загального фонду спрямовано 14 млн. 347 тис. грн., в т. ч. на зарплату працівників – 8 млн. 874 тис. грн. За рахунок надання платних послуг надійшло 967 тис. грн., що більше запланованого.

Зросла частка доходів від надання рекреаційних послуг, які становили майже 350 тис. грн. Значно кращих результатів досягнуто від діяльності форелевого господарства, від якого надійшло до 100 тис. доходів.

Дуже важливо, що на податки і збори установа спрямувала майже п'ять мільйонів гривень.

Доброї оцінки заслуговують зусилля працівників КБЗ, які вони доклали для виконання запланованих природоохоронних, науково-дослідних, еколого-освітніх, рекреаційних та заходів для посилення міжнародної співпраці. Про більшість з них ми повідомляли впродовж року в різних засобах масової інформації, в т. ч. й «Зорі Рахівщини». Нагадаємо про найбільш резонансні. Зокрема, завершено інвентризацію на 12-тисекційному лісо-дослідному стаціонарі з переформування похідних лісів у Черногірському ПНДВ. Спільно з румунськими колегами підготовлено та подано на розгляд проектну заявку «Запровадження механізмів збереження та сталого використання високогірних лук у буферній зоні об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини» на українсько-румунському кордоні відповідно до програми транскордонного співробітництва. Проведено ряд зустрічей зі швейцарськими науковцями та представниками Львівського Національного лісотехнічного університету України з метою обговорення питань організації підсумкової наукової конференції, яка відбудеться у 2014 році. Заповідник виступає її співорганізатором. Цей форум, за прогнозами, буде резонансним у сучасній світовій історії лісової науки.

Також слід відмітити, що у березні заповідник отримав підтвердження про поновлення диплома Ради Європи.

Регулярно видавалися екологічний та науково-популярний журнал «Зелені Карпати», регіональна

екологічна газета «Вісник Карпатського біосферного заповідника», рекламна продукція про заповідник, оновлювалися засоби наочності, продуктивно працювали візит- та інформаційні центри. На веб-сторінках в Інтернеті, вітчизняних друкованих засобах масової інформації, на телебаченні і радіо появились багато публікацій та виступів наших керівників та спеціалістів, де йшлося про діяльність установи, про проблеми і успіхи природоохоронної роботи.

На виконання доручень Мінприроди, обласних органів влади нами багато зроблено для зміцнення стосунків з територіальними громадами, які розташовані в зоні діяльності заповідника. Насамперед, йдеться про проведення зустрічей на місцях з представниками цих громад, що зумовлено розширенням території КБЗ. В основному, люди у більшості із них з розумінням ставляться до політики держави у природоохоронній справі. Позитивним результатом цієї роботи є те, що Кабмін України у перших числах січня 2013 року прийняв постанову про проведення землеустрою розширення території КБЗ.

Злагоджено працювали всі служби, відділи і відділення КБЗ. Як результат, на річній підсумковій нараді Мінприроди у грудні до роботи заповідника не було зауважень. Не скажу, що це сталося легко. Адже впродовж року заповідник планово і позапланово піддавався усіляким перевіркам. Колектив їх достойно витримав. Вони показали, що у нас працюють сумлінні, знаючі справу фахівці, які дбають про імідж установи.

Ми скромно ставимося до своїх надбань, по-належному приймаємо заслужену критику, прагнемо виправляти недоліки. А працювати є над чим. На нарадах у заповіднику, про які йде мова, визначено пріоритетні завдання колективу на 2013-й рік. Це, зокрема, завершення робіт, пов'язаних із розширенням території КБЗ. Розпочнеться розробка проекту організації його території та охорони природних комплексів. А в Квасах буде розпочато спорудження міжнародного навчально-дослідного центру з вивчення букових пралісів Карпат та сталого розвитку. На базі КБЗ намічається провести ристоронню зустріч представників України,

Краєвиди Черногірського масиву Карпатського біосферного заповідника

Квітує Шафран Гейфеля

Словаччини та Німеччини з підписання угоди щодо управління спільного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини». Маємо також облаштувати візит-центри в Угольському та Черногірському ПНД-відділеннях.

Це – далеко не повний перелік наших напрацювань у 2012 році, пріоритетів на нинішній. Головне – колектив налаштований на позитивний результат роботи.

Сподіваємося на всестороннє сприяння в цьому з боку профільного міністерства, місцевих органів влади, усіх, хто повинен дбати про довкілля, гармонію в розвитку людини і природи.

Микола РИБАК, виконуючий обов'язки директора, перший заступник директора – головний природознавець КБЗ, заслужений природоохоронець України.

КБЗ У ЦИФРАХ І ФАКТАХ

● У 19 відділах і службах, а також чотирьох лабораторіях та 11 природоохоронних науково-дослідних відділеннях установи працюють більше 300 трудівників. Це – кваліфіковані фахівці, науковці, п'ять кандидатів наук, один доктор наук.

● За досягнення у природоохоронній та науково-дослідній роботі установа нагороджена чотири рази Європейськими дипломами.

● Букові праліси Карпатського біосферного заповідника віднесені до Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО.

● На території КБЗ розташовані найвищі гори Українських Карпат, серед яких гори Говерла (2061 м н.р.м.), Петрос (2020 м н.р.м.) та ряд інших.

● Тут також знаходяться географічний центр Європи, відомі «Долина нарцисів» та карстові утворення – печера «Дружба» та карстовий міст, унікальні високогірні озера.

● У заповіднику обліковано 3242 види тварин, із яких 115 занесені до Червоної книги України.

● На території заповідника виявлено 3025 видів рослин та грибів, із яких 186 – рідкісних. До Червоної книги України включено 148 вищих судинних рослин, 5 видів мохів, 21 вид лишайників і 11 видів грибів.

● Упродовж 2012 року Карпатським біосферним заповідником населенню та для полонинників відпущено 5,9 тис. кубометрів дров, що більше рівня, досягнутого у 2011 році.

● На території КБЗ розміщено 33 полонини. На тих, які експлуатувалися у 2012 році, випало понад шість тисяч голів громадської худоби.

● Торік в Угольському, Марамороському і Кіс'янському відділеннях зловмисники зруйнували інформаційно-охоронні знаки. Порушників не вдалося ні виявити, ні притягнути до відповідальності. Нагадаємо, що за подібні дії, до винних, згідно чинного законодавства України, застосовуються заходи адміністративного впливу (штрафні санкції).

● ЗВІТУЮТЬ ПРИРОДООХОРОНЦІ

Протягом 2012 року службою державної охорони заповідника проведено 348 рейдів з охорони заповідної території, при цьому виявлено 27 випадків порушень заповідного режиму, про що складено відповідні адміністративні протоколи.

Винних осіб, які скоїли правопорушення притягнуто до відповідальності згідно чинного законодавства. Слід відзначити хорошу

налагоджено цілодобове чергування на перепускних пунктах «Сідловина під Говерлю» та «Лисичий». У травні було підсилено охорону «Долини нарцисів» у Хусті.

Також працівники служби держохорони залучалися до науково-дослідних робіт. Зокрема, у Чорногірському ПНД-відділенні відновлено пробні площі, де в попередні роки проводились рубки переформування. В Угольському ПНДВ, на висоті 1200 м н.р.м., закладено чотири пробні площі для вивчення

НАМІЧЕНЕ ВИКОНАНО

роботу служби держохорони Кевелівського та Угольського ПНД-відділень.

За ініціативи прокуратури району проведено семінар з вивчення природоохоронцями Рахівщини законодавства про адміністративні правопорушення, вимог до оформлення та направлення протоколів у районні суди й інші правоохоронні установи.

Охорона заповідної території здійснювалася шляхом патрулювань та щоденних чергувань на контрольно-перепускних пунктах (КПП). З метою посилення охорони високогір'я Чорногірського та Марамороського масивів

процесу відновлення букових пралісів на верхній межі лісу. Слід наголосити, що цей захід було здійснено вперше в Українських Карпатах. За звітний рік службою держохорони здано 8252 фенологічні картки, в яких зафіксовано результати спостережень за явищами живої та неживої природи.

Нашими працівниками виконано великий обсяг інших робіт, передбачених планом природоохоронних заходів. Так, для лісової фауни заготовлено 6500 кг сіна та 6220 штук кормових віників. Також відремонтовано певну кількість годівниць та солонців.

З метою недопущення лісових пожеж, доглянуто 83 км мінералізованих смуг, влаштовано та відремонтовано 80 км гірських стежок, виготовлено та поремонтовано 10 протипожежних аншлагів, проведено 1711 лекцій та бесід з туристами та місцевими мешканцями.

Для кожного ПНД-відділення розроблено оперативні плани гасіння лісових пожеж та поновлено списки добровільних пожежних дружин. На КПП в літній період організоване цілодобове чергування. Таким чином, майже всі показники, передбачені планом природоохоронних заходів на 2012 рік, виконано.

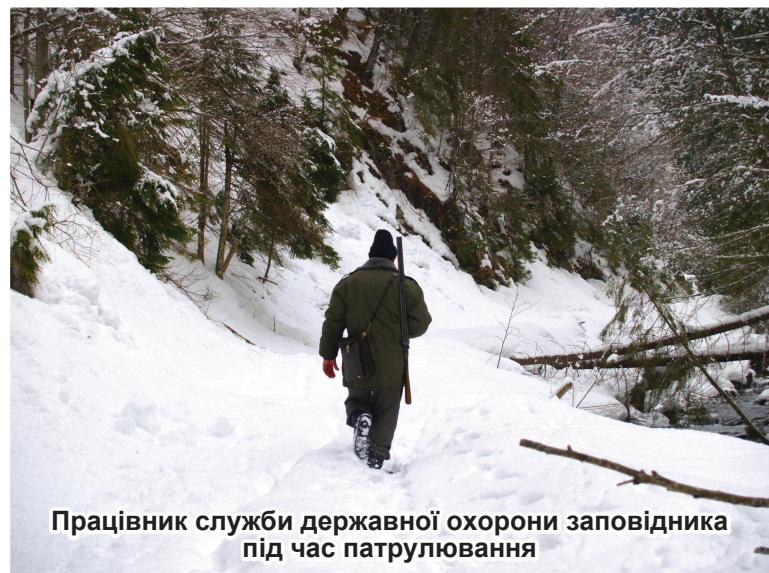
У підшефних школах, сільських радах та інших установах, розташованих в зоні діяльності заповідника, прочитано 83 лекції. Підготовлено до друку та опубліковано в періодичній пресі 49 статей на природоохоронну та науково – популярну тематику, дано 6 інтерв'ю для телевізійних каналів.

Торік з дирекціями держлісгоспів погоджено межі території, яка входить у склад заповідника без вилучення. На даній території стараннями служби держохорони встановлено 20 інформаційних щитів та 52 інформаційно-охоронних знаки.

Позитивним є те, що закуплено частину форменого одягу для новоприйнятих працівників служби держохорони. Заповідник отримав польове спорядження за перемогу у Всеукраїнській акції «Україна – мій край заповідний».

Нам потрібно посилювати контроль за дотриманням заповідного режиму, підвищити дієвість перевірок, рейдів, конкретизувати участь у цьому кожного службовця. Це в подальшому дасть нам можливість більш ефективно виконувати завдання зі збереження природних комплексів заповідника.

Михайло ПРОЦЬ,
начальник відділу
СДО заповідника.

Працівник служби державної охорони заповідника під час патрулювання

СПІВПРАЦЮЄМО З ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ

Рік, що минув, був для колективу Кевелівського ПНД-відділення періодом наполегливої праці. Щоб небути голосливим підкреслю, що всі виробничо-фінансові й інші показники року нами виконано.

Відділення – одне із найбільших за площею і обсягом згаданих завдань у заповіднику. Площа його угідь становить майже 10 тисяч гектарів. Вони розташовані у двох населених пунктах – Ясінях і Квасах, простягаються вздовж річки Чорної Тиси і її притоків та до вершин Чорногірського і Свидовецького пасм гір не на один десяток кілометрів. Через територію ПНДВ пролягають дороги і туристичні стежки до таких найвищих гір Українських Карпат, як Говерла, Петрос, Близниці тощо. Напевно, у жодному з інших відділень КБЗ немає стільки полонин, як у нас, що вимагає підтримувати тісні зв'язки з територіальними громадами. Щороку ці зв'язки

тіснішають. Наприклад, торік працівниками відділення відремонтовано 8 кілометрів лісових стежок, у належному стані утримуються п'ять кілометрів мінералізованих смуг, п'ять кілометрів доріг та п'ять мостів і містків, місця відпочинку, аншлаги, яких у нас багато для обслуговування та поінформованості подорожуючих. Маємо два пропускних пункти, один гідрометеопост, два фенопункти і дві пробні лісові дослідні ділянки, де відслідковуються природні процеси.

Три майстри та 15 інспекторів брали участь у чисельних патрулюваннях, рейдах, склали з десяток протоколів на порушників і сотні приписів порушникам природоохоронного режиму. В наші обов'язки входить складати фенокартки, в яких відмічаємо явища природи, поведінку звірів і рослин. Заготовлено одну тунну сіна та 200 кормових віників для лісових тварин, влаштовано

додатково до вже наявних кілька солонців і годівниць. Усі вони підтримуються у належному функціональному стані. У підшефних школах і серед населення проведено значну кількість (понад 1,6 тис.) лекцій і бесід на природоохоронну тематику.

Підсумком нашої роботи було, зокрема, й те, що відділення надало платних послуг на 58,7 тисяч гривень, що більше запланованого. Для населення відпущено до 600 кубометрів дров. Виділяємо дрова і випаси для худоби на полонинах.

На підсумкових виробничих нарадах, проведених у заповіднику в січні, відділення, його працівники відзначені в числі кращих. Завдання, які перед нами поставлено на 2013-й рік, не менш напружені. Є все необхідне, щоб їх виконати.

Василь ВЕРБИЦЬКИЙ,
начальник Кевелівського
ПНД-відділення.

БРАКОНЬЄРИ РОЗПЕРЕЗАЛИСЯ

У ці дні лісові тварини, знесилені глибокими снігами, наближаються до низів, де легше прогудувати себе. 11 лютого, близько опівночі, природоохоронці Кевелівського ПНД-відділення Карпатського біосферного заповідника як завше здійснювали патрулювання угідь в урочищі Кевелів. Неподалік пролунали постріли. При наближенні до місця, звідки їх почули, на автодорозі помітили легковик, який поїхав у бік Ясіня. При огляді місця, у кюветі, виявили тіло застреленої козулі. Причаїлися. Незабаром той же автомобіль повернувся приблизно до місця, де лежала тварина. З нього вийшли двоє чоловіків, які оглядали прилегли до дороги ділянки. Однак застрелену козулю так і не знайшли.

Про виявлений факт браконьєрства, номер і марку легкового авто було повідомлено працівників райвідділу внутрішніх справ. Вони й затримали зловмисників – мешканців Верхнього Водяного і Великого Бичкова, які в такий спосіб вирішили запастися дичиною.

На цьому пригоди з браконьєрами на згаданій заповідній території не закінчилися. Вже у ранішні години наступного дня, коли навкруги ще панувала ніч, майже на тому ж місці, де трапився попередній випадок,

згадані природоохоронці відслідкували ще один факт браконьєрства. Цього разу їхню увагу привернуло світло потужного ліхтаря і вистріл, який пролунав із джипа, що рухався дорогою. Його номер також зафіксували. При наближенні патрульних, водій зник з місця пригоди в бік Рахова. Про цей випадок також було повідомлено у райвідділ внутрішніх справ. Того ж дня автівку і її власника виявили в селищі Дубовому на Тячівщині.

За обома фактами браконьєрства ведеться слідство.

Торік на території згаданого ПНДВ, угіддя якого розташовані вздовж автотраси Ясіня – Ужгород, неподалік згаданого місця, невідомі браконьєри, користуючись безпомічністю диких тварин, застрелили кілька з них. На жаль, тоді виявити злочинців не вдалося. А вони, як бачимо, нахабніють від безкаранності. Звідусіль тягнуться, мов мухи на мед (автотраса ж!), у місця оселищ та скупчення звірів у скруту, в яку їх ставить природа. І не гребують нічим, ніяка заборона на них не діє. Стріляють у беззахистних лісових мешканців, убивають їх, задовольняючи свої жадібність та інстинкти. І люди це аж ніяк не бідні і не голодуючі.

(За поданням служби державної охорони заповідника).

На українсько-румунському прикордонні

ЩАСЛИВИЙ ДАРУНКОМ ДОЛІ

Свої перші 50 років життя, в тому числі й 28 років трудової діяльності на ниві охорони природи, уродженець села Стратин, що на Івано-Франківщині, нині начальник відділу державної охорони ПЗФ Карпатського біосферного заповідника Михайло Дмитрович Проць, святкуватиме 17 березня ц.р. Зрозуміло, що від зусиль цього чоловіка, відділу, який очолює ось вже п'ять років, багато залежить, як працюватиме, які результати діяльності будуть у цій установі. Тож, слово про колегу.

Місцина, де проходили дитинство та юнацькі роки Михайла, де жили його батьки-селяни з діда-прадіда, в більшості – горбиста. Навкруги – суцільні поля та лістяні – букові ліси. Тому ні він, ні його рідні ніколи не думали-гадали, що хлопець після закінчення на «відмінно» середньої школи, а потім – Львівського лісотехнічного інституту (тепер – НЛТУ) обере собі за домівку синьо-зелені Карпати, які з його села ледь бовваніли десь далеко на південь від Івано-Франківська.

– До Карпатського біосферного заповідника (тоді він ще був Карпатським державним заповідником – **авт.**) я потрапив за направленням після закінчення вузу, – розповідає співбесідник. – Пам'ятаю, як нині, було перше червня 1985 року. У Рахові саме урочисто відзначали «День проводів тваринників на полонини». Від розмаїття кольорів, строкатості гуцульського одягу, різноголосся, дзвінкоголосої музики, багатолюддя аж подих захоплювало. А навколишня природа, високі гори, чепурні оселі, саме місто – підсилювали захоплення, ще більше зачаровували. Серед цих людей, краси мені належало працювати.

Спершу влаштувався на центральній садибі заповідника. У понеділок розпочалися, можна сказати, перші трудові будні. Директор заповідника Дмитро Саїк провів зі мною настановчу бесіду, познайомив зі структурою, напрямками природоохоронної і науково-дослідної роботи установи. Кілька місяців трудився інженером, а з січня 1986 року призначений в Угольське лісництво КДЗ. Тоді у складі заповідника було усього три лісництва. В одне із них мене й направили майстром лісу.

До місця роботи молодому спеціалісту-лісгосподарнику довелося подолати ще сотню з гаком кілометрів. Ландшафт місцини, до якої прямував, дещо нагадував домівку.

Лише лісові насадження відрізнялися – докола, доки сягав погляд, росли стрункі багаторічні буки. Це вже пізніше дізнався, що це – наймасштабніші, найбільші букові ліси не лише в Українських Карпатах, а й Європі, які збереглися досі. Вперше, у 2007 році, їх було віднесено до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. А тоді у цьому структурному підрозділі трудилися кілька десятків людей, специфіка їх роботи була дещо іншою. Поряд із природоохоронною, здійснювали й виробничу діяльність, тобто їм доводилося плани заготівлі деревини та лісгосподарських робіт. Через деякий час Михайло Проць став помічником лісничого, згодом – виконував обов'язки лісничого.

– Ніколи не зітруться з моєї пам'яті роки роботи в Угольці, – продовжує розмову природоохоронець. – Такої своєрідної зачаровуючої краси, як там, я до тоді не бачив. Це не лише букові праліси, а й карстові утворення, такі, як відома печера «Дружба», знаменитий Карстовий міст, який згадували ще посли російського царя Івана Грозного, які побували в цих краях у ті далекі роки. Із задоволенням пройшов не раз туристично-рекреаційними стежками цього відділення, відвідую їх за службовими справами й зараз, згадую молодість та працюючих, сумлінних людей, які там трудилися, трудяться й нині.

У 1990 році Михайла перевели на посаду помічника лісничого у Марамороське лісництво, яке було організоване у КДЗ. Тут краєвиди різнилися від Угольки – навкруги мов нависли високі гори Марамороських Альп, вкритих смереками та ялиною, теж у значних обсягах – пралісом. І вже у Квасному в Богдані, на межі із сусідньою Румунією, разом із лісничим Миколою Рибакком (зараз – *перший заступник – головний природознавець КБЗ – авт.*), разом із підлеглими утверджували нову справу на місці. Сім років торував дорогу до угідь лісництва, доводив до ладу усе, чим жив колектив. Поступово проходило його становлення як фахівця. У 2004 році лісництво, у зв'язку з реорганізацією усієї природно-заповідної справи в Україні, стало природоохоронним, науково-дослідним відділенням, як і всі інші у заповіднику.

Побільшало роботи, коли в 1997 році його перевели на посаду провідного інженера з охорони і захисту лісу КБЗ. На цьому службовий ріст М. Проця не зупинився. У 2001 році його призначили заступником начальника відділу державної охорони заповідника, а ще через шість років – начальником цього відділу.

Роки минають, мов норавливі коні мчать у далину. Багато їх сплигло з тих пір, як вперше опинився у Рахові. Незчувся, а на порозі – вже 50-ть. За цей період став статечним чоловіком, фахівцем природоохоронної справи. У тому, що установа, в якій працює, стала володаркою чотирьох дипломів Ради Європи за досягнення у цій справі, що перетворилася у провідну в державі й за кордоном, що свято береже для наступних поколінь дане нам Богом природне багатство і біологічне різноманіття, що їдуть до Карпатського біосферного заповідника за досвідом звідусіль з усіх куточків України і зарубіжжя – є частка праці Михайла Дмитровича Проця. І за це йому повага і шана від держави і людей, колег по роботі. Вони матеріалізовані у Грамоті Державної служби заповідної справи України, у Подяці міністра екології та природних ресурсів нашої держави, чисельних заохоченнях адміністрації заповідника за сумлінну працю. Він знайшов своє щастя у Рахові. Має улюблену роботу, від якої одержує задоволення. Одружився у цьому місті, яке стало йому рідним. Разом з дружиною, Ганною Дмитрівною, яка, до речі, теж довгі роки працювала у заповіднику, виховали племінницю Зоряну та хазяйнують у власному домі. Від життя чекають позитиву, бо й самі роблять його таким, радісним і щасливим. Тож, нехай дарує йому Всевишній і далі благодатних буднів і свят, добрих звершень.

**Орися БОРИК,
Василь БОЙЧУК.**

«КАРПАТСЬКИЙ СНІГОВИК»

5 лютого 2013 року, на стадіоні у м. Рахів, проведено екологічну акцію «Карпатський сніговик», приурочену до Міжнародного року водного співробітництва і року дитячої творчості в Україні.

Організатором змагання з виготовлення снігових баб між командами рахівських загальноосвітніх шкіл №1 та №2 став Карпатський біосферний заповідник. За задумом засновників, «Карпатський сніговик» повинен також привернути увагу до глобальних кліматичних змін.

Акція проходить у два етапи, перший з яких – виготовлення снігових баб і композицій, а другий – екологічні уроки про проблеми кліматичних змін, що відбуваються на планеті. Вони проходили у навчальних приміщеннях.

Сто школярів Рахова протягом години виготовили 42 снігові композиції. Вони проявили неабияку фантазію, творчість та оригінальність. Завдяки використанню допоміжних засобів, снігові скульптури відрізнялись розміром (від 50 см до 3,9 м) і креативністю. Так, «Вчитель фізики» у виконанні команди 7В класу ЗОШ №1 мав робочий стіл з персональним комп'ютером, фізичними приладами та учнівськими зошитами для перевірки. «Снігова людина» від місцевого осередку

«пластунів» могла рухати руками і навіть говорити, адже снігом обліпили одну з пластунок. А «Сніговик на Гаваях» (6Б клас ЗОШ №1) мав не тільки прохолодний коктейль, але й килимок для засмагання і парасолю від сонця. Створювали діти і групові скульптурні композиції: «Шеф-кухар і команда», «Гуцульська родина», «Велика родина» та інші.

Переможців серед 14 команд визначила комісія у складі начальника та провідного фахівця відділу пропаганди та екоосвіти – Вікторії Бундзяк, Івanni Колачук, завідувача та екскурсовода Музею екології гір Ігора Кальби та Наталії Кальби. Всі учасники зимового свята отримали колосальне задоволення і хороший настрій. Найбільшою нагородою організаторам акції стало дружнє і голосне дитяче «Так!» у відповідь на запитання: «Чи всім сподобалась акція?»

Екологічна акція «Карпатський сніговик» занесена до книги рекордів Закарпаття.

Ігор КАЛЬБА,
завідувач Музею екології гір,
Вікторія БУНДЗЯК,
начальник відділу пропаганди та екоосвіти КБЗ.

Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Василь Бойчук (редактор),
Василь Покин'єрада,
Юрій Беркела,
Дмитро Сухарюк,
Ярослав Довганич,
Йосип Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.
Газету віддруковано в Ужгородській міській друкарні,
вул. Руська, 13.

Замовлення № _____
Тираж – 1300 примірників.
Газета виходить раз на два місяці.